

Θα εξακολουθή το σχολείο για να επιβάλει τη μέση, να προσπαθή να αλλάξει το υλικό (τη ζωντανή τη γλώσσα) τη διεύθυνση, τη φάρα του παιδιού, να του τρώει τον καιρό και τους κόπους, να του χώνει τα ίδια γλωσσικά διαστρεβλωτικά εμπόδια μέσα στο μυαλό και στο στόμα κλπ. κλπ. Και για την εθνική τη μόρφωση ή φραγκαττική μέση είναι όσο βλαβερή και η φραγκαττική καθαρεύουσα. Η μόνη που δεν μπορεί να βλάψει παρά μόνο να ωφελήσει είναι η ζωντανή.

Η γλώσσα των εφημερίδων δεν είναι η ζωντανή γλώσσα του τωρινού Έλληνικού έθνους.

Η μέση, όσο και η καθαρεύουσα, πρέπει να καταδικαστεί όχι τόσο επειδή είναι τέτοια που την έδειξαμε, μα προπάντων γιατί εμποδίζει την ανάπτυξη της δημοτικής.

Ούτε πεθαμένες αρχαίες, ούτε φτιασμένες καθαρεύουσες και μέσες, ούτε επιστημονικά εσπράνδο ή ζωντανές ξένες γλώσσες επιτρέπεται να αντικαταστήσουν την τωρινή Έλληνική γλώσσα τη ζωντανή, την ανεκτίμητη κι αναντικατάστατη!

Γι' αυτό πρέπει να πάψουν οι καθαρεύουσες και μέσες και κάθε άλλη να εμποδίζουν την ανάπτυξη και δυνάμωσή της.

Μα κι αν καταφέρουν οι μέσοι να καθιερώσουν κανένα κομμάτι της κατασκευής τους, στη θέση του τωρινού επίσημου οργάνου διδασκαλίας, ή ζωντανή ή γλώσσα θα εξακολουθή να ζει, να πλύνεται, να ριζώνει, να φουντώνει, να θειεύει και αφού ξεκινήσει από τη λαϊκή ήρωική και λυρική ποίηση κι αργάει τη δραματική και κωμική τη σάτυρα, το διήγημα, το μυθιστόρημα, την κριτική, κλπ. δηλαδή όλη την καθαρή καλλιτεχνική φιλολογία, θα τη δούμε νάρπαξη υπό γλήγορα πόδα, δι. το φανταζόμαστε και όλους τους κλάδους της επιστήμης και να τους κάνει δικούς της και να γίνει επίσημη του Κράτους μόνο και μόνο γιατί είναι ζωντανή.

Έτσι θα γίνει! Έτσι έγινε σε όλα τα έθνη που έτυχε να πάθουν, τι παθαίνουμε μες τώρα, μα που εξύπνησαν.

Έτσι έγινε στην Ιταλία το 14ο αιώνα, έτσι στη Γαλλία το 16ο, έτσι στη Γερμανία κλπ. Έτσι θα γίνει και δω χωρίς άλλο, μ' όλη την αντίδραση που κάνουν στη ζωντανή μας γλώσσα οι δάσκαλοι.

Κι αν τέλος το ιδανικό του τώρα τόσο καιρό κηρύχνει τον πόλεμο στη δημοτική, την έχει καθόλου επηρεάσει (όπως φυσικό είναι να την έχει επη-

ρεάσει λίγο), ή επίδραση αυτή είναι εντελώς ασήμαντη γιατί περιορίζεται σε λέξεις και ίσως ίσως σε κανέναν παραστρατισμένο τύπο.

Αυτά τα ελάχιστα στοιχεία άρουν εμπήκανε στο ζωντανό οργανισμό της γλώσσας του λαού χωνεύθηκαν, μετουσιώθηκαν, ζωντάνεψαν και πήραν τη μορφή της ζωντανής γλώσσας.

Όστε αφού το ιδανικό του ατελειωμένου γεγονότος και της μέσης γλώσσας ύστερα από τόσο καιρό δεν κατάφερε ούτε καν να επηρεάσει σημαντικά τη ζωή της ζωντανής μας γλώσσας που πήγε κ' ήρε το δικαίωμα και το κύρος να εμποδίσει την ανάπτυξή της;

Γιατί οι δάσκαλοι να όχυνονται μέσα στο σχολείο για να την πολεμήσουν καλύτερα;

Κι αφού το ιδανικό που πολεμάει τη ζωντανή τη γλώσσα δεν έχει το λόγο του, ποιά άλλο ιδανικό επιβάλλει στο σχολείο γλώσσα άλλη παρά τη ζωντανή, θυσίζοντας τούτη, που είναι μονακριβή, θυσιάζοντας τον καιρό και τους κόπους και τη μόρφωση των παιδιών μας;

Δεν μπορούμε να τδθουμε αυτό, ούτε θα τδθω ποτέ κανέναν!

ΒΓΗΚΑΝΕ

ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

ΡΟΔΑ ΚΑΙ ΜΗΛΑ

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

και πουλιούνται στο Βιβλιοπωλείο «Έστιας» δρ. Α.

ΠΕΡΙΕΧΑΜΕΝΑ :

Σα λάμπει ο ήμιος — Μια κριτική — Ένωση θα πη δύναμη — Τρομοκρατία — Μάθηση και λευτεριά — Ο «Συνγραφέας» — Επίλογος — Εκατόν πενήντα — Διαγωνισμός για τη γλώσσα 1904 — Η γραμματική του Ροντάκη — Λευτεριά και μάθηση — Το έργο του Νεομίου — Ένα γράμμα — Οι παράδες — Διαβάζοντας τα Πάτρια — Σκεψούλες — Η κλωστή — Ένα τόσιμο επιχείρημα — Σεισμός — Τεχνοδρόμος, ταχυδρομείο, πόσις — Ένας ένος — Τι λέγεται γλώσσα — Ανοητικό γράμμα — Τα βιβλία μας και τα περιοδικά μας — Ο Άντρας και η γυναίκα — Ο κ. Η. Krüger — Το φεγγάρι — Η χημία του λαού — Μαρία — Ελένη — Καλοσύνη και Απάθεια — Αίγια λόγια — Ο Μεσοσαζέρης — Τριάντα χιλιάδες φράγκα χρυσά — Πρωτοχρονιάτικο — Αγάπη — Πέρα πέρα — Ο Νουμάς — Γράμμα στη Μυριέλλα.

τρίχες που είχαν φυτρώσει άρια και κατά λάθος στο σουβλερό πηγούνι του. Από την άλλη άκρη της γωνιάς καθόνταν τα δύο παιδιά και στη μέση αντίκρυ στη φωτιά ή παπαδιά που σύμπας λέγοντας και τον καλό το λόγο στην κακόμοιρη την ανήψια που έκλαιγε έξω. Έλεγε ή παπαδιά και το βεβαίωνε ο παπας. Είχε τακρίψει τάντρογόνο σαν εξεπίτνδες. Ο παπας ξεαγκιανός, με βαθουλά μάτια, και μαύρος που τον έλεγε ο Γιώρη Σταμός ακουναβίς. Καταφιανός πάντα και βαθής είχε μια πονηριά που έρεγγε στο άσπραδι των ματιών του όταν εκύταζε κάτω από τα βλέφαρα. Περιπατώντας έτρεπε πάντα γύρω του και σαν να του πήγαινε κανείς από πίσω. Στο παζάρι γυρνούσε όλο σ' ένα μέρος και καθόταν και τραβούσε την πρίζα του που ποτέ του όμως δεν άγρόαζε. Νάταν ο γερο-Τζώνης καλά! με τη γεμάτη πάντα ταμπάκαρα του. Ο παπας πατούσε το μεγάλο δάχτυλο σ' ένα κουμπί του αντρίου του για να γίνει τρύτα και βούταε μια πρίζα που του βάσταε όλη την ημέρα. Είχε μια μανία να κατηγορη όλον τον κόσμο και πάντα εύρισκε δικαιολογίες και χωρίς να λή τιποτα για τον εκυτό του ήθελε να φαίνεται σαν ήγιος. Άλλα δεν είχε παρά κουσκουριά και κύριε έλέησον. Κι όλα

πολεμούσε να τα κρύψει με μια ύποκρισία που ο Γιώρη Σταμός τον έβγαλε ύστερότερα κι «άλεπού». Ένα μονάχα τον έσωζε που είχε καλή φωνή και ήξερε να ψάλλει όλους τους ήχους κι ανακατωτά χωρίς να πάρη λάθος. Κι όλα τα έκκλησιαστικά του τάξερε με το νι και με το σίμα. Μονάχα στην ακολουθία κάπου τάβρισε με το γέρο-Τζώνη που δεν τούλειπε το τυπικό από τα χέρια. Καμιά φορά στη μέση τη λειτουργία άφηναν τα ιερά και τα ψαλτικά κι αρχίναγαν καυγά, ποιά τροπάρι θα πη ή ψάλτης. Και δεν έπαιαν ως που τους έχωριζε ο επίστροπος: απές τα, παπά, πές τα τώρα, μάς πήρε το γόμμα». Κ' έδειχνε μια βαθιά κατάνυξη που δεν παίρνει πιά. Εύλογους τις γυναίκες και μάλωνε τα παιδιά στο δρόμο. Όταν είχαν να πάρη σε κανένα έξωκλήσι διάβαζε τα μισά τα γράμματα στο σπίτι και φώναζε να τον ακούη κ' ή γειτονιά πρωτ' πρωτ'.

Η παπαδιά ή ίδια κι απάλλαχτη. Στρίγγλα και λογού, κανείς δεν της έβγαλε σε κεφάλι. Τρω γότανε μονάχη της, όταν δεν είχε άλλον κ' ή κνήνια είχε φωλιάσει μέσα σ' αυτό το σπίτι. Η κακόμοιρη ή ανήψια τα τραβούσε όλα. Όρφανή από μικρή δεν είχε κανένα στον κόσμο να τη συμπονέση.

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10

Για το Εξωτερικό δρ. χρ. 12 1/2

Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες (3 δρ. την τριμήνια) συνδρομές.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ή δι στείλει μπροστά τη συνδρομή του.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

Τα περασμένα φύλλα του Νουμά πουλιούνται στο γραφείο μας στη διπλή τιμή.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κισόκια (Σύνταγμα, Όμόνοια Έθν. Τράπεζα Υπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχίδρομου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός ύπόγειου Σιδηρόδρομου (Όμόνοια), στο κισόκι Γιαννοπούλου (Χαυτεία), στα βιβλιοπωλεία Έστιας Γ. Κολάου και Σακέτου (αντίκρυ στη Βουλή).

Στην Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στα Πρακτορεία των Έφημερίδων, στον Πύργο στο βιβλιοπωλείο του κ. Κ. Βαρουξά.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

—Οι Κριτές βραβεύτηκαν.— Ο Κεχηναίος.

PANTA τους αντί να κρίνουν οι Κριτές, κρίνονται. Κι αντί να λέει κανείς πως το τάδε έργο είναι το καλύτερο γιατί αυτό βραβεύτηκε, πιά σωστό είναι να λέει πως οι Κριτές έχουνε τόσο και τέτοια αξία, γιατί ένα τέτοιο έργο βραβεύανε.

Το ίδιο πάθαν και οι τρεις καθηγητές μας προχτές στο Λαοδάνειο διαγωνισμό: Κριθίκανε. Βραβεύανε ένα έργο, αν και είτανε γραμμένο στη βέρα δημοτική, αν και είτανε καμωμένο αντίθετα προς τα κλασικά καλούπια των διαγωνισμών, αν και ήνσουσε άπάνω του και μέσα του μια οργιαστική πνοή, που πάντα τρομάζει κ' εξοργίζει τις σεμνότητες και γυαλιστερές φαλάκρες των Κριτών.

Και όμως είχανε την τόλμη να το βραδέψουνε. Και γι' αυτό υπέροχα, με την έμφυτη διαίστησή που πάντα τους έχουνε οι ανώτερες γυναίκες, ή δεσποινίδα Μαρίκα Κοτοπούλη ένοιωσε τη σημασία της Κρίσης αυτής και μάς μνήνυσε πως «Θερμότητα συγχάριε τους Κριτές».

Κ' έμεις αλήθεια τους συγχάριμε και τους παρακαλούμε να δεχτούνε τη δάφνη, που ο ποιητής δεν πήγε να πάρει. Τους άξιζει.

Καθότανε στο σπίτι, γιατί είχε κι αυτή το μερίδιό της και την προίκα της; μάνικας της. Αυτό είταν που ή παπας ήθελε να την πνίξη. Κ' ή παπαδιά δεν είγαιε από τις κατάρεις: δεν μπορούσε να τη βλέπη μπροστά της. Όλες τις δουλειές αυτή τις έκανε: στη βούση, για ξύλα, στην κήπο, πλύση, σκούπα και κάθε δουλειά. Κι όσο την κακοείχανε, τόσο αυτή έθρεφε κι άξιαινε. Μονάχα τα μάτια της είταν πριμένα λιγάκι, άλλωώς είχε καλό σουλούπι κι όμορφο. Καθώς είτανε μελαχροινή με κατμάγουρα μαλλιά έφεγγαν κάπως παράξενα τα μάτια της που γαλανόφερναν. Πολλές φορές είχε κοιμηθή έξω στην αυλή κι άλλες στο κατώγι, το ύγρό και σκοτεινό. Την είτανε άνατριχίλα, όταν πατούσε μέσα, καθώς την έσπρωχνε ή παπαδιά. Άπάνω στους τοίχους σέρνονταν οι σαλαμάντρες και οι άράχνες και στη γωνιά και κάτω στο χώμα σάλευαν οι βρονταλίδες και τα ζουζουλικά της γης. Εύρισκε εκεί κοντά στην πόρτα μια φούχτα άχυρο και μάζευόταν κουβάρι για να την πάρη ή ύπνος. Όσο ζούσε ή βαβώ της κάτι πήγαινε κ' έρχόταν το πρᾶμα, ύστερα όμως πάει: ήθέλανε να τη φάνε.

—Θα μου πάρη το σπίτι ή άγουρη! έλεγε ή παπαδιά και δώσ' του κατάρεις.

Ὁ κ. Ἀναστασίουπουλος ὁ Ἀθηναῖος στὸ «Χρόνον» (13 τοῦ Μάη τοῦ 1910, σελ. 1, στήλη 8) μιλάει γιὰ τὴν προστυχιά τοῦ Διευθυντῆ τοῦ «Νουμά» μὲ τὴν κόλπου λόγια :

«Καὶ τώρα θὰ εἶμαι ὁ πρῶτος ἴσως ποῦ θὰ πῇ κατ', ποῦ δὲν ἐτόλμησε κανένας νὰ τὸ πῇ ὡς τώρα, ὅτι, ἂν ἔχῃ τὴν παλληκαριά τῆς πέννης, ὅπως τὴν φαντάζομαι ἐγώ, ἀλλὰ τοῦλάχιστον τὸ θάρρος τῆς γνώμης, μείον τῆς προστυχίας ποῦ τὸ περιβάλλει, λόγῳ τοῦ διευθυντοῦ του πάντοτε, δυστυχῶς τὸ θάρρος αὐτοῦ τῆς γνώμης ἐν Ἑλλάδι μόνον ὁ «Νουμάς» ἔχει ἐν τῇ φιλολογίᾳ μας.

Μὰ στρεβλαὶ εἶναι αἱ γνώμαί του, μὰ ἀνάηροι, μὰ καὶ ἀντεθνικαὶ πολλὰκις, — ἄλλο τὸ ζήτημα. Μὰ ἤξιζεν ἄλλου... ἐργολάβου καὶ ἔχει τοῦ βουβάλου ἐκείνου, εἰς τὸν ὅποιον ὄχι πνεῦμα καὶ ὄχι φιλολογικὴ τιμὴ κ' εὐθύτης, ἀλλ' οὔτε ἡ βλακεία κ' οὔτε ἡ κακοήθεια θὰ κατεδέχτο ποτὶ νὰ κατοικήσῃ, ἀφοῦ καὶ κάτω αὐτῶν ἀκόμη εἶναι μυριάδες μέτρων, μὰ ἀξίζε, λέγω, ἄλλου ἐργολάβου μὲ κύρος, μὲ παιδείαν, μ' εὐφυΐαν, μ' εὐγένειαν, μ' ἐλληνικότητα, — ἄλλο, καὶ ἐδῶ, τὸ ζήτημα».

Εἶναι ἔξοχο νὰ μεταχειρίζεται κανεὶς τόσο εὐγενικὰ γλώσσα γιὰ νὰ βροῖται τὸν ἄλλον γιὰ πρόστυχον. Μὰ ὁ κ. Ἀναστασίουπουλος; ἔχει βροῖε ἀπὸ κενρὸ ἔξω ἀπὸ καθὲ νόμο κ' ἔτσι εἶναι λεύτερος νὰ γράφει ὅ, τι θέλει ἀνεξέταστα.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΣΤΟ ΑΛΜΠΟΥΡΟ

ρομάντζο σφουγγαράδικο

ΒΗΚΕ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟ ΚΑΙ ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ ΔΥΟ ΔΡΑΧΜΗΣ

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

— ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ (μὲ εἰκόνες τοῦ κ. Ν. Δύττα).

— Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ (μὲ εἰκόνες τῆς Κας Σοφίας Λασκαρίδου).

Τυπώθηκε στὴ Λόντρα, σὲ διαλεχτὸ χαρτὶ καὶ εἶναι καλλιτεχνικὰ δεμένο.

Πουλιέται στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἑστίας» δρ. 3,50

Μιά μέρα ἦρθε μιὰ γύφτισσα γιὰ νὰ εἰπῇ τὸ κισμέτι κ' ἔφυγε κελὴν κακῶς, γιὰ τὴν εἶπε, ἅμα εἶδε τὸ κορίτσι : «ἄνθρωπο θὰ πανδρευτῇ σπῆτι σου».

Κ' ἡ ἀγωνία αὐτὴ γινότανε καθεμέρα καὶ μεγαλότερη κ' ἡ ἐννοια τοῦ σπῆτιοῦ ἔκανε τὴν παπαδιά νὰ λυσάξῃ. Τὸ βράδι ποῦ ἦρθε ὁ ξένος, καθόνταν ὅλοι μέσα καὶ κάπου-κάπου ἔβριχνε ὁ παπᾶς καμιά κουδέντα. Τὸ τραπέζι εἴτανε στρωμένο ἀκόμα καὶ ψίχουλα καὶ κομμάτια ψωμὶ γέμιζαν τὰ σκευιδία τριγύρω. Ἡ γάτα ἔγλειφε ἕνα πιάτο ποῦ εἶχανε μείνει δύο φασόλια ἀκόμα καὶ τὸ λυχναρί πετούσε κάθε τόσο μικρὲς σπῆτες γιὰ τὴν σωνότανε τὸ λάδι. Ἡ παπαδιά ἔλεγε γιὰ τίς προτφορὲς ποῦ ψεύτιζαν καὶ ὁ κόσμος δὲν τίς καλοφκειάει ὅπως πρὶν καὶ βρῆκε ἀφορμὴ νὰ κακολογήσῃ ὅλες τίς νοικοκυρὲς ποῦ τῆς ἔστειλαν τέτοιες λειτουργίαι : «οὔτε τὸ σκυλλὶ σου νὰ τίς δώσῃς» τελείωσε.

— Σώπα, μὴν κολάζεσαι ! εἰπ' ὁ παπᾶς, προσφορὰ εἶναι.

Σώπασαν κατόπι κάμποση ὥρα καὶ ἄρχισαν πάλι καὶ λογόφερναν γιὰ τὰ συμπεριεῖα ποῦ ἀκούονταν γιὰ ὅλα τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ. Καὶ πάλι συλλογίστηκαν καὶ τὴν ἀνψὶχ τους. Νόμιζαν πῶς κάθε

ΤΑ ΞΕΝΑ ΕΡΓΑ

(Μιά πολὺ λογικὴ καὶ πολὺ μελετημένη ἐπιστολὴ δημοσιεύει ὁ κ. Παριώτης στὴν προχθεσινὴ Ἀκρόπολη (20 τοῦ Μάη) τὴ δημοσιεύουμε γιὰ τὸ τοποθετεῖ ὥρα τὰ τὸ ζήτημα ποῦ τόσο ἀμελέτητα καὶ δημοσιογραφικὰ καθεμέρα συζητοῦνε οἱ θεατῆρες τῆς ἡθικῆς καὶ τῆς τέχνης, ἐδῶ σὲς χαριτωμένες ἐφημερίδες μας).

Ἀγαπητέ μου Πάριθαλ,

Εἶδα νὰ με ἀναφέρεις μαζί με τοὺς εἰδικούς ποῦ παρακολουθοῦνε συστηματικὰ τὴν ξένη θεατρικὴ φιλολογία καὶ εἶναι σὲ θέση νὰ ἐκλέγουν ἔργα κατὰλληλα γιὰ τοὺς ἐλληνικούς θιάσους. Σὰ νὰ με προτείνεις μάλιστα γιὰ τὸ ὑπόμνημα αὐτό. Σὲ εὐχαριστῶ γιὰ τὴν τιμὴ, ἀλλὰ δὲ μοῦ ἀξίζει. Ἐχει σήμερα τὸ ἐλληνικὸ θέατρο νὰ παρουσιάσῃ ἔχι ἕνα μονάχα θιασάρχην, ὅχι πέντε μονάχα ἡθοποιούς, ποῦ εἶναι καὶ μορφωμένοι ἐγκυκλοπαιδικὰ, καὶ ξένες γλῶσσες ξέρουν καὶ τὴ θεατρικὴ φιλολογία ὅλου τοῦ κόσμου παίζουνε στὰ δάχτυλα. Εἶναι αὐτοὶ ἀξιώτεροι καὶ ἀρμοδιότεροι καὶ ἀπὸ μένα καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλον ἐρασιτεχνικὸ φίλο τοῦ θεάτρου νὰ διαλέξουν καὶ νὰ προτιμήσουν ὅ, τι ἀπὸ τὰ ξένα ἔργα καὶ ἀξίζει καὶ τοὺς συμφέρει νὰ παίζουν.

Κ' ἐδῶ εἶναι ὅλο τὸ ζήτημα. Ἀξίζει ὅ, τι τοὺς συμφέρει ; Καὶ συμφέρει σ' αὐτοὺς ὅ, τι ἀξίζει ; Περὶ τὸ νὰ τὸ συζητήσω. Τὴν ἀπάντησιν, τὴ δίνουν τὰ πράγματα.

Τοὺς συμφέρει ὅ, τι τραβᾷ κόσμον καὶ μαζί μ' αὐτὸ ὅ, τι εἶναι εὐκόλο καὶ νὰ τὸ μεταφράσῃ ὁ καθένας καὶ νὰ τὸ καταλάβῃ ὁ καθένας καὶ νὰ τὸ παίξῃ ὁ θιάσος χωρὶς πολλὰ ἔξοδα. Αὐτὰ ὅλα τὰ προτόντα εἶναι συγκεντρωμένα στὰ ἔργα τὰ σόκινα, ποῦ μὰς στέλνουν κάθε χρόνο οἱ διάφορες γαλλικὲς φέρμες. Τ' ἀπαγορεύει αὐτὰ ἡ ἀστυνομία ; Μένουν οἱ θιάσοι δίχως ξένα ἔργα, κοντεῦουν οἱ ἡθοποιοὶ νὰ χάσουν τὸ ψωμί τους.

Τὰ ξένα ἔργα, μιλῶ γιὰ τὰ ἔργα τῆς ἐποχῆς μὰς, ὅσα ἔχουν καὶ φιλολογικὴ ἀξία καὶ σκοπὸ ἀνώτερον ἀπὸ τὴν εὐκόλη καὶ γαργαλιστικὴ τέρψιν, δὲν παίζουνται εὐκόλα ἀπὸ ἐλληνικὸ θέατρο. Θέλουν πολλὰ ἔξοδα καὶ παίζουνται λιγιστὲς φορὲς. Εἶναι δύσκολα στὴ μετάφρασιν, δύσκολα σὲς δοκιμὲς,

δύσκολα στὸ πείξιμο, δύσκολα στὰ σκηνικά — καὶ δύσκολος ὁ κόσμος ποῦ θὰ πᾶν νὰ τὰ κοῦσῃ. Ὅλες αὐτὲς οἱ δυσκολίες ἀπαιτοῦν ἔξοδα, καὶ τὰ ἔξοδα δὲ βγίνουν εὐκόλα, ὁ θιάσος κυττάζει τὴν εὐκολία του, καὶ ὁ κόσμος τὴ διακρίδασή του, — καὶ τὰ σοβαρὰ, τὰ ποιητικὰ, τὰ καλὰ ξένα ἔργα δὲν παίζονται γιὰ τὸν ἴδιον λόγον ποῦ δὲν παίζονται συχνὰ καὶ τὰ καλὰ, τὰ σοβαρὰ, τὰ ποιητικὰ ἐλληνικὰ ἔργα.

Ὅχι πῶς δὲν ὑπάρχουν καλὰ ξένα ἔργα φέτος, ὅπως λένε μερικοὶ. Ἀ. σὺ ἀνοίξῃ ἕνα ὅποιοιδήποτε θιασάρχης τὰ φιλολογικὰ μπαρούλα του, καὶ θὰ τὰ δῇς γεμάτα ἀπὸ πληθὺς μεταφρασμένα καλὰ ἔργα, καὶ ἀριστουργήματα μάλιστα τῆς σημερινῆς ξένης φιλολογίας. Ἀπὸ τὸν Μπριέ ποῦ σημειώνει, ἴσχυε τὸν Ἴψεν, ἀπὸ τὸ Μαίτερλιγκ ὡς τὸ Δ' Ἀνούντσιο, ἀπὸ τὸ Χάουπμαν ὡς τὸ Γκόρκε. Καὶ νεωτεριστικώτατα τοῦ Μπέρναρντ Σὼ ἀκόμα. Μερικὰ τάχει ἀκριβοπληρωμένα καὶ ὁ ἴδιος ὁ φτωχὸς ὁ θιασάρχης νὰ τοῦ τὰ μεταφράσουν. Δὲν ἀποφασίζει ὁ μὴ νὰ τὰ παίξῃ, γιὰ τὴν ξέρει πῶς δὲ θὰ πιάσῃ οὔτε τὰ ἔξοδά του. Ὅστερ' ἀπὸ δύο τρεῖς βραδυὲς θὰ πέσουν.

Εἶνε ἀλήθεια πῶς μερικὰ ἀπὸ τὰ σόκινα πέφτουν ἀμέσως. Αὐτὰ ὅμως μεταφράζονται μονομερῆς, δοκιμάζονται τὴν ἄλλην μέρα καὶ ἀνεβάζονται στὴ σκηνὴ τὸ πολὺ τὴν τρίτη. Σπανιώτατα ἔχουν ἔξοδα γιὰ τὸ θιάσο. Καὶ σπανιώτατα ἐπίσης κάνουν τὴν ἀγένεια νὰ πέσουν.

Κ' εἵπεται, αὐτὰ παίζουνται τάχα δίχως ἀξίωση γιὰ ῥόλους. Τῆλλα, τὰ σοβαρὰ, πρέπει νὰ εἶναι φτιασμένα μὲ ῥόλους γιὰ τὴν πρωταγωνίστρια ἢ γιὰ τὸν πρωταγωνιστὴ. Καὶ ὅποιος δοκίματε νὰ περάσῃ ἀπὸ τὰ παρασκευαστικὰ στενὰ ξέρει τί φοβερὸς σκόπελος εἶναι αὐτὸς ὁ λεγόμενος ῥόλος !

Καὶ, ὅς μὴ φανῇ παραδοξολογία : — Τὰ τελευταῖα χρόνια, ἐπὶ ἴσους ὁροῖς, ἅμα πρόκειται ὁ ἐλληνικὸς θιάσος νὰ δουλέψῃ γιὰ τὴν δόξιν, ἅμα ξέρει ἀπὸ πρὶν ὁ θιασάρχης πῶς δὲν ἔχει νὰ κερδίσῃ πολλὰ, προτιμᾷ ἰθνηκώτατα καὶ φιλοτιμώτατα, νὰ παίξῃ τὸ καλὸ καὶ τὸ μέτριο ἀκόμη ἐλληνικὸ πρωτότυπο ἔργον, μὲ τὴν ἐλληνικὴν ἰδέαν καὶ τὴν ἐλληνικὴν ψυχολογίαν, παρὰ τὸ ξένο, ἔστω καὶ ἀριστοῦργημα, μὲ τὴν ξενικὴν ψυχολογίαν καὶ τὰ δυσκολώνευτα, δίχως τὴν κατάλληλη προπαιδεῖαν, νοήματα.

Δὲν ὑπάρχει σωτηρία λοιπὸν ἀπὸ τὰ σόκινα ; Ἀ-

μέρα μεγαλώνει καὶ τοὺς ἔτρωγε τὸ σκράκι τῆς παντρεῖας τῆς. Τὴν εἶχεν γυρέψῃ κιόλας ἀπὸ ἕνα σπῆτι γιὰ τὸ μισὸ τὸ σπῆτι καὶ τὸ μισὸν τὸν κῆπο, τ' ἀμπέλι χέρσο εἴταν, ποῖός τὸ ἤθελε.

— Μὰ εἶναι μικρὴ ἀκόμα, εἶπε ὁ παπᾶς.

— Μικρὴ, μικρὴ ! τί λές ! τὸρξ τὴν ἀπὸκοψὴ ἡ μάνα τῆς ! ἀπολογούνταν ἡ παπαδιά.

Ὁ παπᾶς ἤθελε νὰ γελάτῃ τὸν ἐκούτο του ὅτι δὲν εἶχε ἔρθῃ ἀκόμα ἡ κηκὴ ἡ ὥρα. Ἡ παπαδιά ὅμως ἔβλεπε πῶς φανερὸ τὴν ἀλήθειαν.

— Δὲν τὴ βλέπεις ; εἶπε πάλι ἀναμμένη. Δὲν τὴ βλέπεις πῶς φουσκώνουν με τὴν ὥραν τὰ βυζιά τῆς ; ἄντρα θέλει — μοναχὰ θὰ τῆς δώσω ἐγὼ ἄντρα.

— Ἐννοια σου ! καὶ θὰ κᾶνω 'γὼ αὐτὰ τὰ στήθια νὰ μὴ φαίνονται καθόλου. Γκερεῖσου ἀπὸ 'δῶ νὰ μὴ σε βλέπω μπροστὰ μου ποῦ μοῦ κάνεις πῶς κλαίς.

Ἡ κακόμοιρη ἡ Ρίνα, σὰν ν' ἀλκρωθῆκε λιγάκι ἡ ψυχὴ τῆς ποῦ σηκώθηκε νὰ φύγῃ νὰ μὴν ἀκούῃ τὰ φερμάκια τους καὶ νὰ μὴ βλέπῃ τὰ θεριά τοῦτα. Προσπαθοῦσε πάντα πρὶν λίγο νὰ βροῖκεται μαζί τους καὶ ὅσο λυπότανε μέσῃ τῆς γιὰ τίς βρισιὰς καὶ γιὰ τὸ κακομεταχειρίσθημα ἄλλο τόσο χαίροταν ὅταν τῆς λέγανε νὰ βγῇ ἔξω. Δὲν μπο-

ροῦσε νὰ ὑποφέρῃ εἰς τὴν τὴν ἄγριαν ματιὰς τοῦ παπᾶ καὶ τὰ ξυνημένα μούτρα τῆς παπαδιάς. Γι' αὐτὴ ποτὲ δὲν τίς ἐκύτταε στὸ πρόσωπον. Εἴταν τὸ μῆκος φωλιωμένο σὲς ἀριεὲς τρίχες ποῦ τρύπα-γαν τὸ σπανὸ πηγούνι τοῦ παπᾶ καὶ ἡ λύσσα σερόν-τανε στὰ μαῦρα δόντια τῆς λυκίσσας παπαδιάς.

Καμιά φορὰ ὡστόσο τὴν ἐπικανε καὶ τὴ Ρίνα κανέναν πείσασιν ποῦ φοβόταν ὁ παπᾶς καὶ ἡ παπαδιά μαζί, ἀλλ' αὐτὴ δὲν εἶχε συνείδησιν τί ἔκανε τότες, οὐδὲμποροῦσε νὰ καταλάβῃ τὴν ἐντύπωσιν ποῦ ἔκανε στοὺς ἔχτρούς τῆς ἐκείνη τὴ στιγμὴ εἶχε πάντα κάποιον ἀδυναμία ν' ἀντιτέκεται, γιὰ τὴν πολὺχρονη σκλαβιὰ τῆς εἶχε χαλαρώσει κάθε θέλησιν, καὶ ἔτσι ἅμα τῆς περνοῦσε τὸ πείσμα ἔπεστε πάλι στὰ νύχια τους. Κ' ἐκείνο τὸ πρωτὸ ποῦ τὴν εἶδε ὁ ἀγιογράφος, μάλωτε μὲ τὰ παιδιὰ καὶ χτύπησε τὸ μεγαλύτερον ἕνα μπάτσον. Ἡ παπαδιά ἀγρίεψε :

— Ὅξω ἀπ' ἐδῶ, σκύλλα, ποῦ σηκώνεις καὶ χέρι !

— Ἀπὸ τὸ σπῆτι σου θὰ φύγω ;

Ἡ παπαδιά στὴν ἀρχὴ τῆχασε, ἀλλὰ κατόπι ἔβριξε μιὰ ματιὰ στὸν παπᾶ καὶ σὰ νὰ πῆρε θάρρος δὲ χάνει κενρὸ καὶ τῆς δίνει δύο ἀνάποδες ποῦ